

Naar een reddingsprogramma voor het bedreigde Vlaamse krantenerfgoed

De verzuring van historische kranten bedreigt het Vlaamse krantenerfgoed. Alleen digitalisering kan de inhoud van dat waardevolle erfgoed redden. Met het driejarig project *Nieuwe Tijdingen. Landelijk programma voor het behoud van het Vlaamse krantenerfgoed* ontwikkelt de vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheken daarom samen met hoofdpartner meemoo en 45 andere organisaties een grootschalig digitaliseringsprogramma voor historische kranten in Vlaamse erfgoedcollecties. *Nieuwe Tijdingen* vloeit voort uit het project *Abraham 2020. Nieuw leven voor oud nieuws*, dat het Vlaamse krantenerfgoed van 1800 tot nu in kaart bracht. Dat was een noodzakelijke stap voor het ontwerp van een massadigitaliseringsprogramma. In drie jaar tekenden de Vlaamse Erfgoedbibliotheken en meemoo een blauwdruk voor het programma, realiseren ze de noodzakelijke infrastructuur en zorgen ze voor een gestroomlijnd proces voor massadigitalisering. Mits de nodige financiering gevonden wordt, kan het reddingsprogramma vanaf 2024 op volle kracht vooruit.

Eerste fase

De Vlaamse overheid kende in februari een projectsubsidie toe voor de eerste fase van het project. In 2021 ligt de focus op een plan van aanpak voor het landelijke programma. Een belangrijke eerste stap is het bepalen van de 'werkvoorraad' nog te digitaliseren kranten. Een conservatieve schatting komt op twintig miljoen krantenpagina's. Samen met collectiebeherende instellingen wordt de omvang preciezer vastgesteld. De verdere planning en het budget hangen hier immers nauw mee samen. In een latere fase ontwikkelt meemoo binnen het ontsluitingsplatform Het Archief een gebruiksvriendelijke kranteninterface. Dit jaar onderzoeken de projectpartners daarom de behoeften van de gebruikers van dat platform, in samenwerking met experts en collectiebeheerders. Hierbij hoort ook een analyse van de auteursrechtelijke aspecten die komen kijken bij het ontsluiten van recentere historische kranten. Tot slot is er de toevoeging van reeds gedigitaliseerde kranten uit Vlaamse erfgoedinstellingen aan het digitaal meemoo-archief. Om de doorzoekbaarheid te verbeteren onderzoeken we nieuwe technieken voor het automatisch converteren van scans naar digitale tekst.

Sophia Rochmes, Vlaamse Erfgoedbibliotheken, projectleider *Nieuwe Tijdingen* (sophia@vlaamse-erfgoedbibliotheken.be)

Collectie Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience. Foto: © meemoo.

Beschrijven van middeleeuwse fragmenten in het archief van het Onze-Lieve-Vrouwekapittel (Aarschot)

Project 'Comites latentes' brengt verborgen handschriftencollecties aan het licht

De vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheken zal in de komende jaren verder werken aan het gedetailleerd beschrijven van de middeleeuwse handschriften in Vlaams bezit. De Vlaamse overheid kende onlangs een subsidie toe voor de eerste fase van het driejarige project *Comites latentes* ('Verborgen vrienden'). Dat richt zich vooral op de minder goed gekende Vlaamse handschriftencollecties. In 2019-2020 realiseerde de vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheken het project *Medieval Manuscripts in Flemish Collections* (MMCF). Dat bracht de middeleeuwse handschriften in Vlaamse collecties bijna volledig in kaart. De organisatie ontwikkelde een gespecialiseerde databank die basisgegevens bevat over meer dan 3.400 handschriften bewaard in 56 openbare en semi-openbare collecties. De online catalogus van MMCF komt in de eerste helft van 2020 online. De basisgegevens zijn nu al beschikbaar als open data. De nieuwe projectsubsidie stelt de Vlaamse Erfgoedbibliotheken in staat om met de ontwikkelde methodologie en infrastructuur een aantal collecties veel gedetailleerder ter plaatse te beschrijven en ze op die manier beter te ontsluiten. De aandacht gaat daarbij vooral naar collecties die minder goed gekend zijn. Het gaat in de eerste plaats om grote en kleinere kerkelijke collecties, waaronder kloostercollecties (inclusief de collecties van kloosters die in de laatste decennia verhuisd, gefuseerd of opgeheven zijn) en talrijke individuele handschriften bewaard in parochiekerken. Daarnaast zal er ook gewerkt worden aan de beschrijving en digitalisering van verzamelingen losse handschriftfragmenten. In recente jaren is het besef van het belang van zulke middeleeuwse fragmenten enorm toegenomen en de bestudering ervan leidt geregeld tot nieuwe wetenschappelijke inzichten. Het project zal hierbij samenwerken met het internationale *Fragmentarium*-project. Onderzoekers uit de hele wereld zullen daardoor de in Vlaanderen bewaarde fragmenten gemakkelijk kunnen bestuderen en vergelijken met andere fragmenten wereldwijd, met behulp van geavanceerde digitale tools.

Godfried Croenen, Vlaamse Erfgoedbibliotheken, projectleider *Comites latentes* (godfried@vlaamse-erfgoedbibliotheken.be)

Eenzelfde bibliotheekreglement voor de Regiobib Pajottenland & Zennevallei

De Regiobib Pajottenland & Zennevallei bestaat uit vijftien bibliotheken waarvan elf bibliotheken bij de omschakeling naar het eengemaakt bibliotheekstelsel (EBS) eenzelfde bibliotheekreglement invoerden. De andere bibliotheken sluiten pas aan als zij overschakelen naar het EBS.

Een gemeenschappelijk dienstreglement overeenkomen met vijftien bibliotheken is geen sinecure, want elke bibliotheek heeft een eigen dienstreglement, elk met andere voorwaarden.

Over de uitleentermijnen, verlengingen en het aantal materialen kwamen we snel tot een consensus. De grote financiële verschillen werden echter wel een discussiepunt. Minder geld vragen aan leners is gemakkelijk, maar prijzen verhogen is minder evident. En alles gratis aanbieden was geen optie, want dat zou voor sommige lokale besturen een te groot inkomstenverlies betekend hebben.

Uiteindelijk kwamen we tot een gemeenschappelijk dienstreglement waar iedereen zich in kon vinden:

- een jaarlijks lidgeld van 5 euro, gratis tot 26 jaar
- tot vijftien materialen gratis uitleenen voor vier weken
- tot tweemaal verlengen, behalve indien gereserveerd
- gratis reserveren, maximaal vijf stuks
- een 'telaatgeld' van 0,30 euro per materiaal per week

Eén kanttekening: er volgde een extra regel in ons dienstreglement waar elke bibliotheek zelf kan beslissen om specifieke doelgroepen een gratis lidmaatschap aan te bieden, en dat kunnen eigen inwoners zijn. De enige bibliotheek die aan het gratis lidmaatschap vasthield, was die van Sint-Genesius-Rode, daardoor werd dat niet opgenomen in onze flyer. Ook hadden we graag een 'telaatgeld' gevraagd van 0,10 euro per dag ongeacht het aantal materialen, maar jammer genoeg botsten we hier op de technische beperkingen van het EBS en konden we dat niet doorvoeren. Voor de Regiobib Pajottenland & Zennevallei betekent eenzelfde dienstreglement de basis voor een nauwere samenwerking. Het vertrekpunt om vele andere plannen en dromen te realiseren.

Katja Grammens, OB Sint-Pieters-Leeuw

NIEUW BIBLIOTHEEKREGLEMENT Uitleenvoorwaarden en tarieven

Lidmaatschap ● 5 euro per jaar ● tot 26 jaar gratis

Lenen ● 15 materialen gratis uitleenen

Uitleentermijn ● 4 weken

Verlengen ● tot 2 keer verlengen met 4 weken (behalve indien iets gereserveerd is)

Reserveren ● gratis ● maximaal 5 materialen
● afhalen binnen 10 dagen ● reserveren via het 'Mijn Bibliotheek'-profiel op je bibwebsite

Te laat ● 0,30 euro per materiaal per week ● na 22 dagen te laat: maximumboete (+ materiaalkost)
● na 28 dagen: eindfactuur

Volledig reglement ● surf naar de website van jouw bibliotheek ● <http://gemeente.bibliotheek.be> ● of vraag ernaar aan de balie

